

Bæredygtig udvikling i Den Europæiske Union

Moniteringsrapport 2011 - EU's strategi for bæredygtig udvikling

Sammenfatning

Sammenfatning

Bæredygtig udvikling er en grundlæggende og overordnet målsætning for EU, hvis formål er konstant at forbedre nuværende og kommende generationers livskvalitet og trivsel ved at koble økonomisk udvikling, miljøbeskyttelse og social retfærdighed sammen.

EU's strategi fra 2006 for bæredygtig udvikling beskriver, hvordan EU mere effektivt kan møde udfordringen i forbindelse med bæredygtig udvikling. Den generelle målsætning er at sikre en kontinuerlig forbedring af livskvaliteten for borgerne gennem bæredygtige samfund, som forvalter og udnytter ressourcerne effektivt og gør brug af økonomiens økologiske og sociale innovationspotentiale til gavn for fremgang, miljøbeskyttelse og social samhørighed.

EU's generelle strategi for bæredygtig udvikling er at forbedre livskvaliteten

En måling af fremskridtene er en integreret del af EU's strategi for bæredygtig udvikling, og det er Eurostats opgave at udarbejde en tilsynsrapport hvert andet år på baggrund af EU's indikatorer for bæredygtig udvikling. Eurostat har til dato offentliggjort tre tilsynsrapporter – i 2005, 2007 og 2009. I denne fjerde rapport beskrives det, hvor langt man er kommet med gennemførelsen af strategiens målsætninger, og de vigtigste udfordringer gennemgås.

Brugen af indikatorer til måling af fremskridtene er en integreret del af strategien

EU's strategi for bæredygtig udvikling definerer de målsætninger på kort og lang sigt, der skal føre EU i retning af bæredygtig udvikling. Med afsæt i disse kort- og langfristede mål indeholder rapporten en kvantitativ vurdering af, om EU bevæger sig i den rigtige retning som afstukket i EU's strategier for bæredygtig udvikling.

Denne rapport vurderer fremskridtene mod de kort- og langsigtede mål i EU's strategi for bæredygtig udvikling

Er EU på rette vej inden for bæredygtig udvikling?

Målet med denne rapport er ikke at komme med en absolut vurdering af, om EU er bæredygtig, eftersom der hverken er politisk eller videnskabelig konsensus om status for bæredygtighed, eller om, hvad der er det optimale niveau for mange af de her beskrevne indikatorer. Den sigter mere imod en vurdering af fremskridtene mod målsætningerne på lang og kort sigt i EU's strategi for bæredygtig udvikling, der skal styre EU i retning af, hvad der kunne kaldes et bæredygtigt spor. I lyset af disse mål indeholder rapporten således en relativ vurdering af, om EU bevæger sig i den rigtige retning. Fokus er derfor på "bæredygtig udvikling" snarere end "bæredygtighed" som sådan¹.

For at vurdere, om der er gjort fremskridt i retning af bæredygtig udvikling, kan det være interessant at sammenligne resultaterne af vurderingen af tendenser i nøgleindikatorerne, som de fremkommer i den nuværende rapport med de tilsvarende indikatorer i rapporten fra 2009². Der er imidlertid to faktorer, der vanskeliggør en sådan sammenligning. For det første kompliceres billedet af de forstyrrelser, som den økonomiske krise og finanskrisen har forårsaget i perioden fra 2007. Følgende afsnit i dette kapitel

¹ Begreberne bæredygtig udvikling og bæredygtighed adskiller sig fra hinanden. "Bæredygtighed" er en egenskab ved et system, hvorved det fastholdes i en specifik tilstand gennem tid. Med begrebet "bæredygtig udvikling" menes en proces, der involverer en ændring eller udvikling. Formålet med strategien er "at opnå fortsat forbedring af livskvalitet", og der fokuseres derfor på at fastholde processen med at forbedre menneskers trivsel. I stedet for at søge stabil ligevægt er bæredygtig udvikling et dynamisk begreb, hvorved det anerkendes, at forandring er en del af det menneskelige samfund.

² [Eurostat, Bæredygtig udvikling i Den Europæiske Union: Tilsynsrapport 2009 – EU's strategi for bæredygtig udvikling, Luxembourg, Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2009.](#)

forsøger at beskrive nogle af virkningerne af disse forstyrrelser. For det andet er der adskillige forskelle mellem de datasæt, lang- og kortsigtede mål og vurderingsmetoder, der anvendes i de to rapporter. Med det formål at kompensere for disse forskelle er evalueringerne af den tidligere rapport blevet revideret i overensstemmelse med de datasæt og metoder, der er anvendt i den nuværende rapport og vises i tabel 1 sammen med de originale vurderinger fra 2009 og vurderingerne i den foreliggende rapport.

Tabel 1: Sammenligning mellem vurderinger af nøgleindikatorer i 2009 og i denne udgave³

Tema for bæredygtig udvikling	Nøgleindikator	Rapport fra 2009	Revideret evaluering fra 2009	Nuværende rapport
Samfundsøkonomisk udvikling	BNP pr. indbygger i faktiske priser			
Bæredygtigt forbrug og bæredygtig produktion	Ressourceproduktivitet			
Social integration	Risiko for fattigdom eller social eksklusion			
Demografiske ændringer	Beskæftigelsesfrekvens for ældre arbejdstagere			
Folkesundhed	Forventet levealder og sunde leveår			
Klimaændringer og energi	Drivhusgasemissioner			
	Forbrug af vedvarende energi			
Bæredygtig transport	Energiforbrug til transport i forhold til BNP			
Naturressourcer	Antal almindeligt forekommende fugle			
	Bevarelse af fiskebestande			
Globalt partnerskab	Offentlig udviklingsbistand			
God forvaltningsskik	[Ingen nøgleindikator]	:	:	:

Selv om kun to af de 11 nøgleindikatorer viser samme vurderingsresultat i begge rapporter (forventet levealder fra temaet folkesundhed og indekset for almindeligt forekommende fugle fra temaet naturressourcer), så ville vurderingen af syv indikatorer være identisk i begge rapporter, såfremt at nuværende datasæt, kort- og langsigtede mål og vurderingsmetode var blevet anvendt i 2009. Ud over de to allerede nævnte indikatorer inkluderer disse de to "afkoblingsindikatorer" (ressourceproduktivitet og energiforbrug til transport i forhold til BNP), risiko for fattigdom eller social eksklusion, samt forbrug af vedvarende energi og bevarelse af fiskebestande.

Der er derfor sket reelle ændringer, for så vidt angår de resterende fire indikatorer. Heraf er situationen blevet forværret for to af indikatorerne: BNP i faste priser pr. indbygger og beskæftigelsesfrekvensen for ældre arbejdstagere. Omvendt er situationen blevet forbedret for to af indikatorerne: drivhusgasemissioner og offentlig udviklingsbistand. Som beskrevet i det følgende afsnit, har den økonomiske og finansielle krise spillet en rolle i adskillige af disse ændringer.

Samlet set gør ovennævnte forhold det vanskeligt at vurdere, om der er gjort fremskridt siden rapporten fra 2009. Da imidlertid næsten halvdelen af nøgleindikatorerne bevæger sig i en moderat negativ retning, kan det endnu ikke konkluderes, at EU er på vej mod bæredygtig udvikling.

Virksomheder af den globale økonomiske og finansielle krise

Med den økonomiske og finansielle krises indtog i slutningen af 2007 indledtes en recession i EU i løbet af 2008⁴. I midten af 2011, da denne rapport blev afsluttet, viste EU's økonomi kun langsom

³ En forklaring på vurderingsmetoden og betydningen af vejr-symbolerne findes i afsnittet Indledning.

vækst. Virkningen af disse begivenheder har været alvorlige og rækker langt videre end økonomien, idet de påvirker mange af de forhold, der er beskrevet i denne publikation. Dette afsnit indeholder en kort sammenfatning af de områder, der påvirkes i perioden fra 2007, og som, hvor det er muligt, strækker sig frem til 2010. Selv om det ikke er klart på dette tidspunkt, kunne nogle af følgerne, f.eks. lavere investeringstakter, være langsigtede og vedvarende og først slå igennem i senere rapporter.

Likviditetsproblemerne i banksektoren, der satte ind i 2007, førte til en kreditstramning og faldende priser på aktiver, der igen gav sig udslag i en lavere forbrugerefterspørgsel (der afspejles i indikatoren "husstandenes udgifter"), en stigning i "husstandenes opsparing", et fald i "investeringer" fra virksomheder og husholdninger, et fald i den internationale samhandel (der afspejles i indikatoren "import fra udviklingslande"), og et fald i "BNP i faste priser pr. indbygger". "Offentlig gæld" steg dramatisk. "Beskæftigelsen" faldt, især blandt unge, og mænd var hårdere ramt end kvinder ("beskæftigelse blandt kvinder"). Tendensen mod stigende "beskæftigelse for ældre arbejdstagere" tog af. På grund af en ophobning af arbejdskraft og ændringer i arbejdstiden faldt indikatoren "arbejdskraftproduktivitet". Omvendt steg "forsknings- og udviklingsudgifter", idet flere lande har sat deres udgifter i vejret i et forsøg på at støtte et økonomisk genopsving og vækst på længere sigt. I konsekvens af en faldende efterspørgsel faldt også industriproduktionen, hvilket fremgår af eksemplet med "produktion af giftige kemikalier".

Stigningen i "arbejdsløshed" og "langtidsarbejdsløshed" har haft sociale følger. Selv om den generelle "fattigdomsrisiko" faldt, steg den for gruppen af 25-49-årige og ligeledes en smule for de 18-24-årige. "Fattigdomsintensiteten" er ligeledes steget, og det samme gælder for "selvmord", særligt blandt mænd og midaldrende. "Indvandringens netto" faldt ligeledes, sandsynligvis som en reaktion på problemet med at finde beskæftigelse i EU. Med hensyn til bekæmpelsen af global fattigdom faldt "finansiering til udviklingslande" som følge af færre pengeoverførsler fra private donorer, snarere end fra officielle kilder eller ngo'er.

Energiefterspørgslen ("endeligt energiforbrug") faldt i takt med BNP. Dette lavere forbrug førte til en stabilisering af EU's "energiafhængighed" og markerer et brud på den langsigtede tendens mod stigende afhængighed. "Drivhusgasemissionerne" og forurenende "udslip i atmosfæren", der allerede var faldende, aftog i et endnu hurtigere tempo.

Godstransport faldt hurtigere end BNP (afspejlet i indikatoren "volumen af godstransport i forhold til BNP"). Ikke desto mindre faldt, sandsynligvis som følge af et langsommere fald i persontransport, energiforbrug til transport mindre end BNP ("energiforbrug til transport i forhold til BNP"). "Drivhusgasemissioner fra transport" faldt, og "emissioner af nitrogenoxider (NO_x) fra transport" og "emissioner af partikler" faldt i et hastigere tempo end i de tidligere år. "Antal trafikdræbte" faldt ligeledes, sandsynligvis som et resultat af lavere trafikmængder.

Den offentlige reaktion på krisen, og hvordan den er blevet håndteret, afspejles i faldet i "borgernes tillid til EU's institutioner" og i "vælgerdeltagelse ved nationale valg".

Fremskridt i retning af en bæredygtig udvikling i EU

Af de mere end 100 indikatorer i denne rapport er 11 identificeret som nøgleindikatorer. Formålet med disse er at give et overordnet billede af, om EU har gjort fremskridt mod bæredygtig udvikling i forhold til de kort- og langsigtede mål, som er defineret i EU's strategi for bæredygtig udvikling. En vurdering af udviklingen siden 2000 på basis af disse nøgleindikatorer tegner et temmelig broget billede.

⁴ En mere indgående analyse af krisen findes i [European Commission, Economic Crisis in Europe: Causes, Consequences and Responses, European Economy, nr. 7, 2009.](#)

Tabel 2: Vurdering af ændringer i nøgleindikatorerne (EU-27, fra 2000)⁵

Tema for bæredygtig udvikling	Nøgleindikator	Vurdering af ændringer i EU-27
Samfundsøkonomisk udvikling	BNP i faste tal pr. indbygger	
Bæredygtigt forbrug og bæredygtig produktion	Ressourceproduktivitet	
Social integration	Risiko for fattigdom eller social eksklusion (*)	
Demografiske ændringer	Beskæftigelsesfrekvens for ældre arbejdstagere	
Folkesundhed	Forventet levealder og sunde leveår (**)	
Klimaændringer og energi	Drivhusgasemissioner	
	Forbrug af vedvarende energi (***)	
Bæredygtig transport	Energiforbrug til transport i forhold til BNP	
Naturressourcer	Antal almindeligt forekommende fugle (****)	
	Bevarelse af fiskebestande	
Globalt partnerskab	Offentlig udviklingsbistand	
God forvaltningsskik	[Ingen nøgleindikator]	:

(*) Fra 2005.

(**) Fra 2002.

(***) Fra 2006.

(****) Aggregerede EU-data baseret på 19 medlemsstater.

Klart positive ændringer

Den seneste udvikling kan anses for at være positiv for nøgleindikatoren "social integration", idet færre og færre mennesker udsættes for **risiko for fattigdom eller social eksklusion**. Omkring to millioner mennesker blev løftet ud af indikatoren fattigdomsrisiko og social eksklusion i perioden mellem 2008 og 2009.

Ændringerne kan også anses som klart positive for de to nøgleindikatorer under temaet "klimaændringer og energi". Mellem 2000 og 2009 faldt EU's **drivhusgasemissioner** betydeligt og gjorde det sandsynligt, at både EU-15's forpligtelser i henhold til Kyoto-protokollen (der taler om en reduktion på 8 % frem til 2008-12) og EU-27's mål om en reduktion af emissionerne på 20 % frem til 2020 sammenlignet med niveauerne for 1990 kan nås. På grund af ændringer i metoden findes data for den anden nøgleindikator **forbrug af vedvarende energi** kun for perioden fra 2006 til 2008. Hvis den nuværende ændringstakt over denne korte periode imidlertid kan fastholdes, vil EU med sandsynlighed kunne nå målet om en 20 % andel af vedvarende energi i det endelige bruttoenergiforbrug, der er fastsat for 2020.

Moderat positive ændringer

Moderat positive ændringer ses for nøgleindikatorerne "socioøkonomisk udvikling" og "folkesundhed" samt for den ene af de to nøgleindikatorer under

Mellem 2008 og 2009 var ca. to millioner mennesker færre udsat for risiko for fattigdom eller social eksklusion

2020-målene for de to nøgleindikatorer for "klimaændringer og energi" vil sandsynligvis blive nået

Moderat positive ændringer for

⁵ En forklaring på vurderingsmetoden og betydningen af vejr-symbolerne findes i afsnittet Indledning.

temaet "naturressourcer".

For så vidt angår "socioøkonomisk udvikling", så steg nøgleindikatoren **BNP i faktiske priser pr. indbygger** i gennemsnit med 0,9 % om året i perioden mellem 2000 og 2010, selv om den økonomiske krise og den efterfølgende recession i 2009 fik indikatoren til at falde til tæt på niveauet for 2005. Der var en langsom vækst i 2010 for EU som helhed, og i midten af 2011, hvor denne rapport blev færdiggjort, viste EU's økonomi fortsat kun langsom vækst.

indikatorerne "BNP i faktiske priser pr. indbygger", "forventet levetid" og "indekset for almindeligt forekommende fugle"

I forhold til "folkesundhed" viser data for **forventet levetid** i EU en vis fremgang i forhold til en længere forventet levetid for EU's borgere. En pige eller dreng, som fødes i 2008, kan forventes at leve i gennemsnit hhv. 82,4 år og 76,4 år.

Data om **antallet af almindeligt forekommende fugle**, en af nøgleindikatorerne for temaet "naturressourcer", viser, at indekset for alle almindeligt forekommende fugle har været relativt stabilt, selv om antallet af agerfugle faldt mellem 2000 og 2008.

Moderat negative ændringer

Fem af de 11 nøgleindikatorer i indikatorsættet for bæredygtig udvikling i EU viser moderat negative ændringer, herunder dem, der vedrører "bæredygtigt forbrug og bæredygtig produktion", "demografiske ændringer", "bæredygtig transport" og "globalt partnerskab", samt en af de to nøgleindikatorer for temaet "naturressourcer".

Næsten halvdelen af nøgleindikatorerne viser moderat negative tendenser

Nøgleindikatoren for "bæredygtigt forbrug og bæredygtig produktion" viser en moderat negativ tendens for perioden 2000 til 2007. Selv om stigninger i **ressourceproduktivitet** viser, at EU er blevet mere effektivt med hensyn til den måde, hvorpå det udnytter sine ressourcer, så fortsatte efterspørgslen efter materialer (og de forbundne miljøbelastninger) med at stige.

Ressourceproduktiviteten er steget, men det samme er forbruget af materialer

Med hensyn til "demografiske ændringer" i EU var stigningen i **beskæftigelse for ældre arbejdstagere** frem til 2008 på ret kurs mod målet på 50 % i 2010. Som følge af krisen blev væksten bremsset næsten fuldstændigt op i 2009 og 2010 med en beskæftigelse på omkring 46 % i 2010 til følge, og målet blev ikke nået.

EU nåede ikke målet på 50 % for beskæftigelsen for ældre arbejdstagere, der blev fastlagt for 2010

Lige som med "ressourceproduktivitet" så faldt **forholdet mellem energiforbrug til transport og BNP** moderat mellem 2000 og 2009. Ikke desto mindre, og på trods af et markant fald som følge af krisen i 2009, så er energiforbruget til transport steget siden 2000, dog i et langsommere tempo end økonomien. En afkobling af energiforbruget til transport fra økonomisk udvikling er knap nok synlig.

En afkobling af energiforbruget til transport fra økonomisk vækst er knap nok synlig

Med hensyn til **bevarelse af fiskebestande** så nåede en af de to nøgleindikatorer for temaet "naturressourcer", nemlig den samlede fiskefangst uden for sikre biologiske grænser, tæt på 24 % i 2009. Selv om dette kan ses som en forbedring sammenlignet med en andel på ca. 37 % i 2000, så oversteg fiskefangsterne samlet set fortsat niveauet for bæredygtig udnyttelse.

Fiskefangster i det nordøstlige Atlanterhav overstiger fortsat niveauerne for bæredygtig udnyttelse

Med hensyn til EU's internationale forpligtelser så forblev den del af bruttonationalindkomsten (BNI), som EU bruger på **offentlig udviklingsbistand** til udviklingslandene næsten stabil mellem 2005 og

EU er ikke på ret kurs med hensyn til at overholde målet på

2010 på ca. 0,4 % af BNI. EU nåede derfor ikke sit foreløbige mål på 0,56 % i 2010, ligesom EU heller ikke er på ret kurs med hensyn til at opnå målet om at afsætte 0,7 % af BNI til offentlig udviklingsbistand. Det skal dog bemærkes, at mange af de andre indikatorer inden for temaet "globalt partnerskab" viser mere positive tendenser.

0,7 % af offentlig udviklingsbistand af BNI frem til 2015

Klart negative ændringer

Ingen af nøgleindikatorerne viser klart negative ændringer – hvilket tyder på, at EU har gjort visse fremskridt mod bæredygtig udvikling. Når man betragter de øvrige indikatorer i de enkelte temaer i indikatorsættet for bæredygtig udvikling i EU, er der imidlertid fortsat en række klart negative ændringer, der består, og det generelle billede kan være mindre positivt, end man får indtryk af ved at kigge på nøgleindikatorerne isoleret set.

• Ingen nøgleindikator

Temaet "god forvaltningsskik" indeholder ingen nøgleindikator, eftersom ingen indikator vurderes at være tilstrækkelig robust og politisk relevant i forhold til at skulle give et overordnet overblik over begrebet god forvaltningsskik.

Detaljeret oversigt over vigtige ændringer

Nøgleindikatorerne giver et øjebliksbillede af udviklingen på tværs af de vigtigste udfordringer i EU's strategi for bæredygtig udvikling. Et mere fuldstændigt og nuanceret billede fås ved at se på udviklingen tema for tema og på den udvikling, som indikatorerne her viser.

Samfundsøkonomisk udvikling

Mange af de langsigtede tendenser i temaet for den samfundsøkonomiske udvikling er blevet påvirket, enten positivt eller negativt, af den seneste globale økonomiske og finansielle krise. Tendenserne er i denne henseende blevet forværret på kort sigt navnlig med hensyn til investeringer, beskæftigelse og ledighed, BNP i faktiske priser pr. indbygger og arbejdskraftproduktivitet, selv om de to sidste er begyndt at stige igen. Omvendt ses der forbedringer i F&U-udgifterne og energiintensiteten, og en kort overgang i husholdningernes opsparing.

Tabel 3: Vurdering af ændringer i temaet samfundsøkonomisk udvikling (EU-27, fra 2000)

Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3
BNP i faste priser pr. indbygger	Investeringer	Økonomisk udvikling
		Regionale forskelle i BNP Husstandenes opsparing
	Konkurrenceevne, innovation og relativ miljøbelastning	
	Arbejdskraftproduktivitet	Udgifter til forskning og udvikling Energiintensitet
	Beskæftigelse	
	Beskæftigelse	Beskæftigelse blandt kvinder Regionale forskelle i beskæftigelse Arbejdsløshed

Nøgleindikator

Mellem 2000 og 2010 steg BNP i faktiske priser pr. indbygger som helhed i gennemsnit med 0,9 % pr. år, men der var store udsving i vækstraten på tværs af EU. Under det økonomiske opsving fra 2003 til 2007 steg vækstraterne til 2,7 %, selv om adskillige østeuropæiske lande voksede meget hurtigere. Som følge af *En periode med hurtig økonomisk vækst fladede ud i kølvandet af den*

den økonomiske krise fladede BNP pr. indbygger ud i 2008 og faldt kraftigt med -4,6 % i 2009. Hårdtest ramt af krisen var de hurtigst voksende østeuropæiske medlemsstater. Der blev oplevet en langsom vækst i EU som helhed og i de fleste medlemsstater i 2010, mens Irland, Grækenland, Spanien og Rumænien oplevede negativ vækst.

finansielle krise

Langsom vækst i 2010

Økonomisk udvikling

Mellem 2000 og 2009 fulgte investeringernes andel af BNP de økonomiske konjunkturer (primært som følge af erhvervsinvesteringer). Efter at have nået et højdepunkt i 2007 på 21,7 %, så faldt de fra 2008 til 2009 til et niveau på 19,4 %, primært som følge af en tilbagegang i erhvervsinvesteringerne som konsekvens af den økonomiske krise.

Investeringerne forblev relativt stabile udtrykt som en andel af BNP

Regionale forskelle i BNP i EU faldt i perioden fra 2000 til 2007 fra 35,5 % til 32,7 %. Sammen med reduktionen af regionale forskelle i beskæftigelsen peger det i retning af en stigende konvergens af EU's regioner. Spredningen af det regionale BNP inden for de enkelte lande var fortsat stor, navnlig i de østeuropæiske medlemsstater, hvor den hurtige overgang til markedsøkonomier har ført til en stigende ulige fordeling af velstanden.

Regionale forskelle i den økonomiske aktivitet indsnævredes

I det meste af perioden fra 2000 til 2010 faldt husholdningernes opsparing som del af den disponible indkomst stødt i EU; den steg dog en smule i 2008 og steg markant i 2009 som følge af den finansielle krise. I 2010 faldt niveauet af husholdningernes opsparing igen, næsten ned til niveauet for 2004. Der er fortsat betydelige forskelle medlemsstaterne imellem.

Opsparingen steg som følge af den økonomiske krise

Innovation, konkurrenceevne og relativ miljøbelastning

Arbejdskraftens produktivitet i EU steg i gennemsnit med 1,1 % om året mellem 2000 og 2010. Selvom den steg med op til 1,7 % eller 1,8 % om året i flere år primært som følge af, at østeuropæiske medlemsstater begyndte at klare sig bedre, så begyndte den at falde i 2008 og faldt i 2009 med 1,2 %. I 2010 steg den med 1,6 %.

Arbejdskraftens produktivitet fladede ud som følge af krisen

I det meste af perioden mellem 2000 og 2009 forblev F&U-udgifterne udtrykt som en andel af BNP relativt stabile for EU som helhed på mellem 1,8 og 1,9 %. I 2008 og 2009 steg F&U-udgifterne sig en smule. Mellem 2000 og 2009 faldt energiintensiteten i EU støt, i nogle år med helt op til 2,5 %, hvilket førte til en absolut afkobling af det samlede nationale energiforbrug fra væksten i BNP.

*F&U-udgifterne sakker agterud i forhold til de afstukne mål
Absolut afkobling af energiforbruget fra den økonomiske vækst*

Beskæftigelse

Beskæftigelsen i EU steg fra 66,6 % i 2000 til 70,4 % i 2008, men var faldet igen til 68,6 % i 2010. Mænd, unge og lavtuddannede var især berørt.

Fremskridt mod målet om en beskæftigelse på 75 % hindret af den økonomiske krise

I perioden fra 2000 til 2010 steg beskæftigelsen blandt kvinder stabilt fra 57,3 % til 62,1 %, hvilket indsnævrede kløften mellem mænd og kvinder. Der er fortsat betydelige forskelle medlemsstaterne imellem.

Regionale forskelle i beskæftigelsen faldt fra 13,0 % i 2000 til 11,8 % i 2009. Forbedringen blev opnået via kvinders stadig mere stabile position i de regionale økonomier.

*Kløften mellem mænd og kvinder med hensyn til beskæftigelse og ledighed indsnævres
Den økonomiske*

I gennemsnit steg ledigheden i EU mellem 2000 og 2010. Selvom den faldt til et lavpunkt efter det økonomiske opsving fra 2003 til 2007, så steg den som følge af den økonomiske krise igen kraftigt i 2009 og stabiliserede sig i 2010 på et niveau,

der var højere end i 2000.

*krise står i vejen
for forbedrede
resultater i
kampen mod
arbejdsløshed*

Bæredygtigt forbrug og bæredygtig produktion

Ændringer i forbrugs- og produktionsmønstrene siden 2000 viser nogle stærkt negative, men også nogle få positive, tendenser. På den ene side stiger forbruget af materialer og elektricitet, samt dannelsen af farligt affald, fortsat (både i absolutte tal og pr. indbygger). På den anden side er det endelige energiforbrug og mængden af ikke-mineralsk affald, der dannes i EU, faldet, og andelen af genanvendt eller komposteret affald er steget. Desuden har der været betydelige nedskæringer i udledningerne af vigtige luftforurenende stoffer, og der er gjort fremskridt med hensyn til produktionsmønstre, for så vidt angår den økologiske dimension af virksomhedernes sociale ansvar og i retning af mere miljøvenlige praksisser i landbruget.

Tabel 4: Vurdering af ændringer i temaet bæredygtig udvikling og bæredygtigt forbrug (EU-27, fra 2000)

Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3
	Ressourceforbrug og affald	
		☁ Indenlandsk materialeforbrug
		☁ Farligt affald (*)
	☀ Ikke-mineralsk affald (*)	☀ Genbrugt og komposteret kommunalt affald
		☀ Udslip i atmosfæren
	Forbrugsmønstre	
☁ Ressourceproduktivitet		: Antal personer i husstande
	☁ Husstandenes elforbrug	: Husstandenes udgifter
		☀ Endeligt energiforbrug
		☁ Antal bilejere
	Produktionsmønstre	
		☀ Miljømærker
		: Område under en landbrugsmiljøordning
	☀ Miljøstyringssystemer (**)	☀ Økologisk landbrug (***)
		☀ Dyrebestandindeks (**)

(*) Fra 2004.

(**) Fra 2003.

(***) Fra 2005.

Nøgleindikator

Udviklingen i ressourceproduktiviteten (målt som forholdet mellem BNP og indenlandsk materialeforbrug) har været moderat negativ i perioden fra 2000 til 2007. Selvom en stigning i ressourceproduktiviteten mellem 2000 og 2007 viser, at EU er blevet mere effektivt med hensyn til den måde, hvorpå dets ressourcer udnyttes (BNP steg i et hurtigere tempo end det indenlandske materialeforbrug), så fortsatte efterspørgslen efter materialer (og de dermed forbundne miljøbelastninger) med at stige. Afkoblingen af ressourceforbruget fra den økonomiske vækst var derfor kun relativ.

*Kun en relativ
afkobling af
ressourceanvendelsen
fra den økonomiske
vækst*

Ressourceforbrug og affald

Det indenlandske materialeforbrug steg moderat i absolutte tal og pr. indbygger mellem 2000 og 2007. Dette var drevet af en stigning i national udvinding og import, der stammer fra en stigende efterspørgsel efter mineraler.

*Forbrug af
materialer
fortsætter med at*

Dannelsen af affald viser både positive og negative tendenser. På den ene side faldt dannelsen af ikke-mineralsk affald i EU mellem 2004 og 2008, og behandlingen af kommunalt affald skiftede markant mod genbrug og kompostering mellem 2000 og 2009. På den anden side steg dannelsen af farligt affald betydeligt mellem 2004 og 2008.

*stige
Affaldsbehandling
forbedres, men
mere farligt affald*

Menneskeskabte udledninger af svovloxider, nitrogenoxider, ikke-metan holdige flygtige organiske forbindelser og ammoniak faldt betydeligt mellem 2000 og 2008.

*Fald i udslip i
atmosfæren*

Forbrugsmønstre

Udgifterne i EU's husstande steg støt mellem 2000 og 2007, med faldt en smule i 2008 og 2009 som en konsekvens af den økonomiske krise. Samtidig faldt antallet af personer pr. husholdning, hvilket afspejler en vedvarende tendens mod flere, men mindre husholdninger.

*Flere, men mindre
husstande med
stigende udgifter*

Mellem 2000 og 2009 steg husstandenes elforbrug betydeligt, men det endelige elforbrug faldt en smule primært som følge af den økonomiske krise.

*Endeligt
energiforbrug
faldt i 2009*

Mellem 2000 og 2009 steg antallet af personbiler pr. 1.000 indbyggere fortsat, men i et lavere tempo end i perioden mellem 1990 og 2000.

*Flere og flere
biler på vejene*

Produktionsmønstre

Europæiske virksomheder inddrager i stigende omfang sociale og miljømæssige problemstillinger i deres aktiviteter og samspil med interessenter på frivillig basis under betegnelsen "virksomhedernes sociale ansvar". Antallet af organisationer, der har indført et certificeret miljøstyringssystem i henhold til forordningen om "ordningen for miljøstyring og miljørevision" steg betydeligt mellem 2003 og 2010. Derudover steg antallet af EU-miljømærkelicenser betydeligt mellem 2000 og 2010, men de forbundne produkters markedsandele er fortsat lave.

*Stigning i antallet
af tildelte
miljømærker og
organisationer med
certificerede
miljøstyrings-
systemer*

Med hensyn til bæredygtig landbrugsproduktion i EU så steg andelen af landbrugsjord under landbrugsmiljøordninger og økologisk landbrugs andel af det samlede udnyttede landbrugsareal, især frem til 2009. Desuden viste antallet af husdyr pr. hektar en positiv nedgang mellem 2003 og 2007.

*Tegn på aftagende
intensivering i
landbruget*

Social integration

De tendenser, som har været observeret i temaet social integration siden 2000, er generelt ret opmuntrende, særlig med hensyn til at nedbringe fattigdom. Der har været en klart positiv udvikling i den generelle risiko for fattigdom eller social eksklusion. Dette afspejles især i antallet af mennesker, der risikerer alvorlige materielle afsavn, og antallet af personer, der lever i husholdninger med meget lav arbejdsintensitet. Der har også været en klart positiv udvikling i forhold til at reducere andelen af lavtuddannede voksne og forskellen mellem mænds og kvinders lønninger (lønforskel mellem mænd og kvinder). Der har desuden været en moderat positiv udvikling i risikoen for fattigdom, fattigdommens intensitet, indkomstuligheder og langtidsarbejdsledighed. Der har imidlertid også været adskillige negative udviklinger. Andelen af arbejdende fattige er steget, deltagelse i livslang læring er faldet og har ikke klaret det fastsatte mål for 2010, og yderligere fremskridt er nødvendige i forhold til at reducere antallet af elever, der går for tidligt ud af skolen og elever med dårlige læsefærdigheder.

Tabel 5: Vurdering af ændringer i temaet social integration (EU-27, fra 2000)

Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3
	Indkomstbetinget fattigdom og levevilkår	
 Risiko for fattigdom eller social eksklusion (*)	 Risiko for fattigdom efter sociale overførsler (*) Alvorlige materielle afsavn (*)	 Fattigdomsintensitet (*) Indkomstforskelle (*)
	Adgang til arbejdsmarkedet	
	 Husholdninger med meget lav arbejdsintensitet (*)	 Arbejdende fattige (*) Langtidsarbejdsløshed Forskel mellem mænds og kvinders løn (**)
	Uddannelse	
	 Elever, der går for tidligt ud af skolen (***)	 Lavtuddannede voksne Livslang læring (***) Elever med dårlige læsefærdigheder

(*) Fra 2005.

(**) Fra 2006.

(***) Fra 2003.

Nøgleindikator

Omkring to millioner mennesker blev løftet ud af risikoen for fattigdom eller social eksklusion mellem 2008 og 2009. Dette skete primært gennem en reduktion i antallet af mennesker, der lider alvorlige materielle afsavn.

Mellem 2008 og 2009 var ca. to millioner mennesker færre udsat for risiko for fattigdom eller social eksklusion

Indkomstbetinget fattigdom og levevilkår

Andelen af mennesker med risiko for fattigdom efter sociale overførsler er kun faldet lidt siden 2005, men antallet af mennesker, der lider på grund af alvorlige materielle afsavn, er faldet væsentligt, og de fleste medlemsstater ligger på linje med denne positive tendens. Forskellen mellem indkomsten for fattige og fattigdomstærsklen (fattigdomsintensitet) er blevet en smule indsnævret, og indkomstulighederne er faldet marginalt.

Lille fald i andelen af mennesker, der risikerer indkomstfattigdom. Mindre materielle afsavn

Adgang til arbejdsmarkedet

Mellem 2005 og 2009 faldt andelen af mennesker, der lever i husholdninger med meget lav arbejdsintensitet, i EU som helhed og i de fleste medlemsstater. Andelen af langtidsledige er faldet meget lidt siden 2000, hvorimod andelen af mennesker, der risikerer fattigdom på trods af, at de er i beskæftigelse (arbejdende fattige), steg mellem 2005 og 2009. Forskellen mellem lønninger til mænd og kvinder faldt betydeligt mellem 2006 og 2009, men ikke i alle medlemsstater.

En smule lavere langtidsarbejdsløshed, men flere arbejdende fattige

Uddannelse

Andelen af elever, som går for tidligt ud af skolen, faldt i EU, men der er fortsat behov for yderligere fremskridt for at nå målet i 2020. Siden 2003 har der også været fremskridt i deltagelsen i livslang læring, men 2010-målet blev ikke nået.

Flere positive tendenser, men 2010-målet for

Andelen af lavtuddannede voksne faldt støt, og den tidligere forværrede tendens i retning af dårlige læsefærdigheder blandt elever blev vendt i 2009, selv om det vil være utilstrækkeligt til at opfylde målet i 2010. *livslang læring blev ikke nået*

Demografiske ændringer

De demografiske indikatorer for forventet levetid og fertilitet, samt indikatorerne for tilstrækkelig indkomst for ældre, har udviklet sig positivt. Men selvom der er gjort væsentlige fremskridt, er 2010-målet for ældre arbejdstageres beskæftigelse ikke blevet nået. Derudover har indikatorerne, der viser den offentlige økonomi i forhold til fremtidige udfordringer, udviklet sig negativt. Offentlig gæld i EU steg f.eks. i gennemsnit fra 62,3 % i 2008 til 80 % i 2010, og der har kun været langsomme fremskridt i forhold til at forøge den gennemsnitlige pensionsalder.

Tabel 6: Vurdering af ændringer i temaet demografiske ændringer (EU-27, fra 2000)

Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3
 Beskæftigelses- frekvens for ældre arbejdstagere	 Forventet levetid ved 65 år (mænd) (*)	 Fertilitetsrate (*)
	 Forventet levetid ved 65 år (kvinder) (*)	: Migration : Ældre befolkning sammenlignet med erhvervsaktiv befolkning
	Tilstrækkelig indkomst for ældre	
	 Indkomstniveau for personer over 65 år sammenlignet med tidligere (**)	 Fattigdomsrisiko for personer over 65 år (**)
	Den offentlige økonomi i forhold til fremtidige udfordringer	
 Offentlig gæld	 Pensionsalder (***) : Udgifter til ældrepleje : Befolkningsaldringens konsekvenser for de offentlige udgifter	

(*) Fra 2002.

(**) Fra 2005.

(***) Fra 2001.

Nøgleindikator

Målet om at få halvdelen af ældre arbejdstagere i beskæftigelse blev ikke nået i 2010. Ikke desto mindre steg ældre arbejdstageres deltagelse på arbejdsmarkedet over hele perioden, og det vil være med til at lægge en dæmper på efterspørgslen efter pensionsudgifter.

Selv om 2010-målet ikke blev nået, kom flere ældre arbejdstagere i beskæftigelse

Demografi

Den forventede levetid for personer over 65 steg mellem 2002 og 2008 for både mænd og kvinder. Befolkningsfornyelsen steg også en smule, men lå imidlertid under udskiftningskvotienten, hvilket, sammen med den længere forventede levetid, indikerer, at den arbejdende befolkning kan fortsætte med at skrumpes i forhold til den del af befolkningen, der er gået på pension.

Forholdet mellem den erhvervsaktive og den ikke-erhvervsaktive befolkning kan fortsætte med at falde med mulige konsekvenser for de offentlige finansiers

Indvandringen i EU er større end udvandringen, selv om den faldt kraftigt mellem 2007 og 2009. Andelen af ældre i forhold til den erhvervsaktive befolkning steg mellem 2000 og 2010, fra 23,2 % til 25,9 %. Og denne andel skønnes at stige yderligere og nå op på mere end 50 mennesker på 65 år eller derover pr. 100 personer i den erhvervsaktive alder i 2060. En voksende

ældrebyrde vil sammen med en lav pensionsalder lægge pres på de offentlige finanser afhængigt af omfanget af finansiering i de statsgaranterede pensioner. *bæredygtighed*

Tilstrækkelig indkomst for ældre

Indkomstniveauet fra pensioner for mennesker mellem 65 og 74 år, sammenlignet med indkomstniveauet fra pensioner for personer mellem 50 og 59 år, forblev stabilt på 51 % mellem 2005 og 2009. Fattigdomsrisikoen for personer over 65 år faldt mellem 2000 og 2009, som det også skete i midten af 1990'erne.

De gennemsnitlige pensionsniveauer forbliver tilstrækkelige, og fattigdomsrisikoen er faldet for de ældre

Den offentlige økonomi i forhold til fremtidige udfordringer

I perioden fra 2000 til 2007 blev den offentlige gæld nedbragt og faldt til lidt under referenceniveauet på 60 % i eurozonen i 2007. Efter 2007 steg den offentlige gæld i kølvandet af den finansielle krise til endnu højere niveauer end dem, vi var vidne til i midten af 1990'erne, og nåede op på 80 % i 2010.

Den nuværende økonomiske krise lægger et stort pres på de offentlige finansers tilstrækkelighed

Trods en stigning i beskæftigelsen af ældre arbejdstagere (se nøgleindikator), så er stigningen i den gennemsnitlige pensionsalder taget af og har gjort det usandsynligt, at 2010-målet, som blev fastlagt af Det Europæiske Råd i Barcelona i 2002, kan nås. Udgifterne til ældrepleje som en andel af BNP faldt, efter at være steget mellem 2000 og 2005, mellem 2005 og 2007, hvorefter den fladede ud i 2008 på et mere positivt niveau tæt på niveauet i 2000.

Både den aldrende befolkning og strukturen af de sociale sikringsordninger i medlemsstaterne lægger pres på de offentlige finansers tilstrækkelighed. De forventede ændringer i kompensationsgraden og i de offentlige pensionsudgifter viser befolkningsaldringens mulige fremtidige konsekvenser.

Folkesundhed

Udviklingen i temaet folkesundhed viser et generelt positivt billede. Nøgleindikatoren viser, at folk generelt lever længere. Der ses forbedringer i form af faldende dødstal som følge af kroniske sygdomme, selvmord, produktion af giftige kemikalier, støjgener og alvorlige arbejdsulykker. Omvendt er det ikke alle, der har nydt godt af forbedringerne, og der findes fortsat betydelige uligheder med hensyn til sundhed og adgangen til sundhedspleje. Derudover er der fortsat udfordringer i forbindelse med de miljømæssige faktorer, der påvirker sundheden. Siden 2000 har EU's borgere været mere udsatte for ozon og partikler.

Tabel 7: Vurdering af ændringer i temaet folkesundhed (EU-27, fra 2000)

Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3
	Sundhed og uligheder på sundhedsområdet	
 Forventet levealder og sunde leveår (*)	 Dødsfald som følge af kroniske sygdomme	 Selvmord : Uopfyldte behov for sundhedspleje
	Faktorer, der påvirker sundheden	
	 Produktion af giftige kemikalier (**)	 Eksposering for luftforurening fra partikler Eksposering for luftforurening fra ozon Støjgener (***) Alvorlige arbejdsulykker

(*) Fra 2002, baseret alene på forventet levealder.

(**) Fra 2002.
(***) Fra 2005.

Nøgleindikator

Forbedringerne i den forventede levealder viser, at der er sket fremskridt i forhold til at fremme et sundere og længere liv for EU's borgere. Den forventede levetid for mænd og kvinder steg med hhv. 4 og 3 måneder om året mellem 2002 og 2008. Det er også åbenbart, at mænd er ved at indhente kvinder med hensyn til forventet levetid.

EU's borgere lever længere, og forskellen mellem mænd og kvinder bliver mindre

Sundhed og uligheder på sundhedsområdet

Forbedringerne i sundheden ses tydeligt i flere indikatorer. Antallet af dødsfald som følge af kroniske sygdomme, der er den største årsag til for tidlige dødsfald i EU, faldt med 2,0 % om året mellem 2000 og 2008 for personer under 65 år. Der kan ligeledes ses forbedringerne i den mentale sundhedstilstand belyst ud fra ændringer i antallet af selvmord, mellem 2000 og 2008. Det samlede antal årlige selvmord i EU faldt i gennemsnit med 1,9 % blandt ældre teenagere og med 3,6 % blandt personer over 85 år. Undtagelsen er de midaldrende, hvor en stigning i antallet af selvmord, der startede i 2007, er blevet kædet sammen med den højere ledighed og gældsætning, som er et resultat af den finansielle krise.

Færre mennesker dør af kroniske sygdomme eller selvmord. Dog har den finansielle krise tæret hårdt på de midaldrende

Mellem 2005 og 2009 faldt andelen af personer, der berettede om uopfyldte behov for sundhedspleje, for alle indkomstgrupper. Ikke desto mindre er andelen af de fattigste, der berettede om uopfyldte behov for sundhedspleje, fortsat otte gange så høj som for den højeste indkomstgruppe.

Trods forbedringer udgør omkostningerne i forbindelse med lægebehandling fortsat en hindring for de fattigste

Faktorer, der påvirker sundheden

Produktionen af giftige kemikalier i EU faldt i gennemsnit med 1,8 % pr. år mellem 2002 og 2009. Der har imidlertid ikke været nogen ændring i andelen af den samlede kemiske produktion og heller ikke noget skift i andelen af de mest giftige klasser af kemikalier.

Trods et fald i produktionen af giftige kemikalier er der ikke sket et skift hen imod produktion af mindre giftige kemikalier

Bybefolkningens eksponering for luftforurening med partikler faldt med 0,4 % pr. år, men ligger fortsat langt fra den kurs, der blev afstukket i 2010-målet, og eksponeringen for ozon steg med 2,8 % pr. år mellem 2000 og 2008. Det er imidlertid ikke muligt at se en tydelig tendens, eftersom disse indikatorer viser udsving fra år til år, og ændringer i de luftbårne koncentrationer er ofte en konsekvens af naturlige eller delvist naturlige årsager, f.eks. skovbrande og ekstreme klimasituationer.

Eksponeringen for luftforurening blev ikke reelt forbedret i byområder

Andelen af befolkningen i EU, som tilkendegiver, at de er udsat for for meget støj, faldt med i gennemsnit 1,5 % om året i perioden fra 2005 til 2009.

Færre mennesker generes af støj, og antallet af alvorlige arbejdsulykker er faldet

Arbejdet med at forbedre arbejdsmiljøet har vist fremgang i EU, som i høj grad stemmer overens med målet om en reduktion af alvorlige arbejdsulykker på 25 % i perioden fra 2007 til 2012.

Klimaændringer og energi

For flertallet af indikatorerne for klimaændringer og energi har fremskridtene siden 2000 være relativt

gode, især i anden halvdel af tiåret, mens der fortsat kun er negative tendenser for et lille antal indikatorer. Selvom overgangen til en kulstoffattig økonomi allerede afspejles i visse indikatorer, er EU's økonomi fortsat energi- og kulstofintensiv, og de fleste indikatorer i dette tema er snævert forbundet med økonomisk vækst. Det er derfor forventeligt, at den økonomiske krise har haft en betydelig virkning på de spørgsmål, der diskuteres i dette kapitel. Generelt er ændringerne i tendenserne i perioden fra 2008 til 2009 ikke resultatet af dybe, strukturelle forandringer, men snarere en midlertidig afbrydelse af langtrækkende tendenser.

Udledningen af drivhusgasser i EU-27 faldt mellem 2000 og 2009, og hastigheden vil sandsynligvis være tilstrækkeligt til at opfylde målet om en 20 % reduktion senest i 2020. EU-15 er også på ret kurs i forhold til at nå målet i Kyoto-protokollen om en reduktion af emissionerne af drivhusgasser med 8 % under niveauerne i 1990 i forpligtelsesperioden fra 2008 til 2012. Tilsvarende er EU på vej mod at nå målet om en 20 % andel af vedvarende energikilder i det endelige bruttoenergiforbrug senest i 2020.

Der kan ligeledes ses positive udviklinger for drivhusgasintensiteten af energiforbruget, udnyttelsen af vedvarende energi inden for transport, og kraftvarme. Omvendt er det ikke sandsynligt, at 2010-målet om en 21 % andel i elproduktionen kan nås, selvom andelen steg mellem 2000 og 2009. EU's afhængighed af energiimport⁶ er vokset betydeligt siden 2000, idet omkring 54 % af energiforbruget dækkes af import fra lande uden for EU. Den indirekte skatteandel for energiforbrug er faldet siden 2000, hvilket ikke går i spænd med målet om at flytte skattebyrden fra arbejdskraft til ressourceforbrug.

Tabel 8: Vurdering af ændringer i temaet klimaændringer og energi (EU-27, fra 2000)

Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3
 Drivhusgasemissioner Forbrug af vedvarende energi (*)	: Drivhusgasemissioner fordelt på sektor Energiafhængighed	Klimaændringer Energiforbrugets drivhusgasintensitet : Gennemsnitstemperatur for jordens overflade
		Energi Samlet nationalt energiforbrug Elektricitetsproduktion fra vedvarende energikilder Forbrug af vedvarende energi inden for transport* Kraftvarme (**) Indirekte skatteandel for energiforbrug

(*) Fra 2006.

(**) Fra 2004.

Nøgleindikatorer

I 2009 lå EU-27's udslip af drivhusgasser 17,4 % under niveauet for 1990. Det gør det sandsynligt, at målet om at reducere drivhusgasemissionerne med 20 % i 2020 vil blive opfyldt. Desuden lå EU-15's udslip af drivhusgasser i 2009 12,7 % under deres grundværdi i henhold til Kyoto-protokollen. EU-15-landene vil således sandsynligvis komme til at overopfylde deres kollektive Kyoto-forpligtelse om at reducere drivhusgasemissioner med 8 % i 2008-2012.

EU-27 på rette kurs i forhold til at opfylde målet for drivhusgasemissioner i 2020, og EU-15-landenes forpligtelser i henhold til Kyoto-protokollen vil

På grund af ændringer i metoden findes data for den anden nøgleindikator

⁶ Brændstof, der skal anvendes til produktion af atomenergi, tælles ikke med som energiimport.

"forbrug af vedvarende energi" kun for perioden fra 2006 til 2008. Hvis den nuværende ændringstakt over denne korte periode imidlertid kan fastholdes, vil EU med sandsynlighed kunne nå målet om en 20 % andel af vedvarende energi i det endelige bruttoenergiforbrug, der er fastsat for 2020.

*sandsynligvis blive opfyldt
EU på rette kurs i forhold til at opfylde sit mål for vedvarende energi i energiforbruget*

Klimaændringer

Med nogle få bemærkelsesværdige undtagelser har andelen af de samlede udledninger af drivhusgasser (minus internationale bunkers og arealanvendelse, ændring af arealanvendelse og skovbrug), der udledes af hver af de vigtigste kategorier af emissionskilder i EU-27, kun ændret sig en smule mellem 1990 og 2009. De vigtigste ændringer har været reduktioner i udledningerne fra fremstillingsindustrier og bygge- og anlægssektoren (fra 14,8 % til 11,5 %) og fra industriprocesser (fra 8,3 % til 7 %) samt mest bemærkelsesværdigt en stigning fra 13,8 % til 20,2 % fra transport. Ændringer i de andele, der udledes af andre kategorier, har kun været af mindre omfang.

Andelen af emissioner fra fremstillingsindustrien og bygge- og anlægssektoren samt industriprocesser er faldet, mens andelen af emissioner fra transport omvendt er steget

Drivhusgasintensiteten af energiforbrug faldt moderat mellem 2000 og 2009, men dog i et lavere tempo end i 1990'erne. Overgangen til brændstoffer med lavere kulstofindhold er for det meste skyld i denne nedgang.

Mellem 2001 og 2010 var den gennemsnitlige jordoverfladetemperatur 0,46 °C over gennemsnittet for 1961-1990, hvilket gør årtiet til den varmeste tiårige periode, der nogensinde er registreret. Det følger tendensen i forhold til temperatur, hvor 2000'erne var varmere end 1990'erne, som igen var varmere end 1980'erne og årtierne før.

2001-2010 var det varmeste årti, der nogensinde er registreret

Energi

EU's afhængighed af importeret energi lå i 1990'erne ret konstant på omkring 45 %. Energifafhængigheden steg imidlertid kraftigt mellem 2000 og 2009 og nåede 53,9 % i 2009.

EU importerer over halvdelen af sin energi

Energiefterspørgslen i EU er faldet en smule. Efter at være stigende i de tidlige 2000'ere faldt den mellem 2006 og 2009. Generelt er faldende forbrug af fast brændsel blevet udlignet af en større udnyttelse af naturgas og i et vist omfang af vedvarende energikilder.

Energiefterspørgslen i EU er faldet en smule siden 2000

Andelen af vedvarende energiformer i EU's elproduktion voksede fra 13,8 % i 2000 til 16,7 % i 2008. På trods af stigningen er det ikke sandsynligt, at EU vil nå målet på 21 %, der er fastlagt for 2010. Omvendt steg andelen af vedvarende energiformer inden for transport hastigt mellem 2006 og 2008 til 3,5 % af transportbrændstoffer. Hvis den nuværende vækst skulle fortsætte, ville EU nå 2010-målet på 5,75 %. I betragtning af, at dataene kun dækker tre år, skal dette tal behandles med forsigtighed.

Det er ikke sandsynligt, at EU vil nå målet for vedvarende energikilder inden for el, men EU er på rette spor i forhold til at opfylde sit mål for vedvarende energikilder inden for transport

Udviklingen af kraftvarme, der kombinerer produktionen af nyttig varme og produktion af el, har været stabil men langsom og nåede en andel på 11,4 % af den samlede elproduktion i 2009.

EU's indirekte skatteandel for energiforbruget faldt mellem 2000 og 2009. Faldet i den effektive skattebyrde er ude af trit med EU's målsætning om at flytte beskatning fra arbejdskraft til ressource- og energiforbrug som et politisk redskab til at fremme miljømål og skabe øget beskæftigelse.

*Beskedent fremskridt inden for kraftvarme
Ingen flytning af*

Bæredygtig transport

Generelt viser ændringerne siden 2000 vedrørende bæredygtig transport et forholdsvis negativt billede, dog med visse positive tendenser. Det her viste billede er således mindre negativt end det billede, der aftegnede sig i den foregående version af denne rapport, selvom dette primært skyldes den økonomiske krises afdæmpende virkning, som har haft den virkning, at efterspørgslen efter transport og dens negative virkninger er blevet reduceret.

Reduktioner i energiforbrug og drivhusgasemissioner mellem 2007 og 2008 er en konsekvens af den økonomiske krise, snarere end en støt langsigtet tendens mod en absolut afkobling. Selvom der har været fremskridt med hensyn til at afkoble transport og dens energiforbrug fra økonomisk udvikling, har afkoblingen kun været relativ. Desuden har hverken gods- eller passagertransport vist noget skift mod transportformer med lavere miljøkonsekvenser. Der har været betydelige fald i de gennemsnitlige CO₂-emissioner fra nye biler og i antallet af trafikulykker med dødelig udgang. Den vedvarende nedadgående tendens med hensyn til emissioner af nitrogenoxider og partikler siden 2000 er endda taget til i fart.

Tabel 9: Vurdering af ændringer i temaet bæredygtig transport (EU-27, fra 2000)

Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3
 Energiforbrug til transport i forhold til BNP	 Fordeling på transportmidler inden for gods-transport	Transport og mobilitet Volumen af godstransport i forhold til BNP (*) Volumen af persontransport i forhold til BNP Investeringer i transportinfrastruktur : Priser for persontransport
	 Fordeling på transportmidler inden for person-transport	Påvirkninger fra transport Gennemsnitlige CO ₂ -emissioner pr. km fra nye personbiler (***) Emissioner af NO _x fra transport Emissioner af partikler fra transport
	 Drivhusgasemissioner fra transport	
	 Antal trafikdræbte (**) (**)	

(*) Fra 2004.

(**) Fra 2001.

(***) Fra 2007.

Nøgleindikator

Energiforbruget til transport er vokset langsommere end økonomien siden 2000, og forholdet mellem energiforbrug og BNP faldt således moderat mellem 2000 og 2009, hvilket er et tegn på en mindre relativ afkobling mellem økonomisk vækst og energiforbruget til transport. Sammenhængen mellem de to er dog fortsat tydelig fra det samtidige fald i energiforbruget, da økonomien stagnerede i 2008.

Transportens energiforbrug er vokset lidt langsommere end BNP

Transport og mobilitet

Mellem 2000 og 2009 steg vejtransportens andel af den indenlandske varetransport i EU til 77,5 %, da andelen af jernbanetransport og *En stigende andel af godstransporten foregår på*

transport ad indre vandveje faldt en smule over samme periode. Disse ændringer blev ledsaget af stigende transport (ton-km) mellem 2000 og 2007, og det var først i 2008, at godsmængden begyndte at falde i kølvandet af den lavere økonomiske vækst på grund af den økonomiske krise. Godstransport faldt yderligere i 2009, hvilket førte til en absolut afkobling mellem økonomisk vækst og godstransport i perioden fra 2000 til 2009.

vej

Absolut afkobling mellem godstransport og økonomien

Persontransportens andel forblev ret stabil mellem 2000 og 2008, selv om der var mindre stigninger i bil- og jernbanetransport (der tegner sig for hhv. 83,3 % og 7,3 % i 2008) på bekostning af et lille fald i bustransports andel. Persontransportmængden i EU fulgte samme udvikling som godstransport, selvom faldet på 0,4 % i 2008 var mere moderat end faldet i godstransport, der var på 1,4 %. Da volumen af persontransport steg i en lavere takt end BNP i denne periode, var der en relativ afkobling mellem volumen af persontransport og BNP.

Relativ afkobling af persontransport og BNP

Andelen af vej- og lufthavnsinfrastrukturinvesteringer faldt fra 66 % i 2000 til 59 % i 2003, hvorefter den steg til 68 % i 2009. Det omvendte udviklingsmønster kunne observeres for andelen af investeringer i jernbaner, indre vandveje og søhavne, der faldt fra 34 % til 32 % over samme periode.

Vejtransport tegner sig fortsat for den største andel af infrastrukturinvesteringerne

Fra 2000 til 2010 steg priserne for persontransporttjenester for vej-, jernbane- og luftfartstjenester betydeligt, omend i forskellig takt. Den største årlige prisstigning blev registreret for persontransport på vej (dvs. bustransport) med gennemsnitligt 4,2 %, fulgt af jernbanetransport (4,0 %) og lufttransport (2,8 %). Priserne for drift af persontransportudstyr og omkostningerne til bilkøb steg i gennemsnit med hhv. 3,5 % og 0,6 % mellem 2000 og 2010. Priserne steg således i relative tal mindre for vejtransport med personbiler og luftfartøjer, hvor sidstnævnte var den transportform, der havde den største vækst i energiforbrug og udledninger af drivhusgasser.

Priserne for vej- og jernbanetransporttjenester er steget hurtigere end lufttransport

Påvirkninger fra transport

Mellem 2000 og 2009 steg udslippet af drivhusgasser fra transport langsommere end i perioden fra 1990 til 2000. Som en følge af den reducerede transportefterspørgsel under den økonomiske krise skete der betydelige reduktioner i udslippet af drivhusgasser fra transport i 2008 (-1,7 %) og 2009 (-2,8 %).

Væksten i udledningerne af drivhusgasser fra transport er taget af

Eftersom vejtransport dominerer de samlede udledninger af drivhusgasser fra transport, spiller udviklingen af de gennemsnitlige CO₂-emissioner fra nye biler en afgørende rolle i nedbringelsen af samlede drivhusgasemissioner fra transport. Der er sket visse fremskridt, og der var en gennemsnitlig årlig reduktion på 4,2 % mellem 2007 og 2009 i EU, hvor nye biler udledte i gennemsnit 145,7 gram CO₂ pr. km i 2009. De nuværende reduktionstakter synes at være tilstrækkelige til at nå målet om 130 gram CO₂ pr. km senest i 2015.

Fremskridt i forhold til at reducere de gennemsnitlige udledninger af CO₂ fra flåden af nye biler

I modsætning til den voksende udledning af drivhusgasser er udledning af luftforurenende stoffer som nitrogenoxider (NO_x) og partikler faldet støt siden 1990 som følge af de stadig strammere emissionsstandarder. De nuværende niveauer af udledninger af NO_x⁷ og PM_{2.5}⁸ er over 30 % lavere, end de var i

Det stadige fald i antallet af luftforurenende stoffer tog til i

⁷ Kvælstofoxider, nitrogenoxid (NO) og nitrogendioxid (NO₂), er sure luftarter, der er skadelige for menneskers sundhed og for miljøet.

1990. Af tallene fra 2008 fremgår det tydeligt, at denne proces endog er blevet fremskyndet af den faldende volumen af transport som følge af den økonomiske krise. 2008

Foranstaltninger til at reducere antallet af trafikdræbte i EU har ført til, at antallet af dødsfald er mere end halveret siden 1991. Fremskridtene mellem 2007 og 2009 har været særligt markante, og dette er blevet koblet sammen med den finansielle usikkerhed, som skyldes den økonomiske krise. Imidlertid halter udviklingen bagefter i forhold til, hvad der ville være nødvendigt for at reducere antallet af trafikdræbte med 50 % mellem 2001 og 2010. *Antallet af trafikdræbte fortsætter med at falde*

Naturressourcer

Ændringer i temaet naturressourcer siden 2000 viser både positive og negative tendenser. På den ene side har der været et vedvarende fremskridt i udpegelsen af beskyttede områder og i vandkvaliteten, og høsten af træ fra skove er fortsat bæredygtig. Antallet og diversiteten af almindeligt forekommende fugle har stabiliseret sig, selv om det er på et væsentligt lavere niveau end i 1990 og de foregående årtier. Omvendt er fiskebestandene i havet fortsat truet, og landindvinding fortsætter med at trænge sig ind på delvise naturområder.

Table 10: Vurdering af ændringer i temaet naturressourcer (EU-27, fra 2000)

Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3
		Biodiversitet
 Antal almindeligt forekommende fugle (*)	 Beskyttede områder (**)	
		Ferskvandsressourcer
	: Vandindvinding	 Vandkvalitet i floder/vandløb (***)
		Marine økosystemer
 Bevarelse af fiskebestande		: Fiskekapacitet
		Arealudnyttelse
	 Stigning i bebyggede arealer (****)	 Skovtilvækst og fældninger

(*) Aggregerede EU-data baseret på 19 medlemsstater.

(**) EU-25, fra 2006.

(***) Aggregerede data baseret på 19 europæiske lande.

(****) Aggregerede EU-data baseret på 23 medlemsstater.

Nøgleindikatorer

EU's indeks for alle almindeligt forekommende fugle er begyndt at stabilisere sig siden 2000 efter de kraftige fald i de foregående årtier. Forbedringen har været særligt udtalt for de arter, der kan leve i flere forskellige naturtyper ("habitat generalists") og skovarter. Omvendt er populationerne af almindelige agerfugle fortsat faldende.

Den samlede fiskefangst fra bestande uden for deres sikre biologiske grænser nåede tæt på 24 % i 2009. I øjeblikket overstiger fiskefangst i næsten alle kategorier langt den bæredygtige udnyttelsesgrad.

Populationerne af almindelige fuglearter er i fremgang, men niveauerne ligger fortsat under niveauerne for tidligere årtier. Fiskefangster er fortsat uden for deres sikre biologiske grænser

Biodiversitet

⁸ Fine partikler med en gennemsnitlig aerodynamisk diameter på op til 2,5µm. De sættes i forbindelse med kredsløbssygdomme hos mennesker.

I 2010 nåede omfanget af de arealer, der er udpeget til naturbevarelse i EU-25, op på 89 % i forhold til, hvad der synes at være nødvendigt for at skabe tilstrækkelige habitater til at sikre biodiversiteten. Forskellene i gennemførelsesniveauet mellem ældre medlemsstater og dem, som lige er tiltrådt EU, indsnævres, og i 2010 var middelværdien for alle 27 medlemsstater 98 %. Selv om gennemførelsen er så godt som afsluttet, for så vidt angår det dækkede område, er der fortsat behov for fremskridt i forvaltningen af udlagte lokaliteter og tilslutning mellem lokaliteter.

Beskyttede arealer nærmer sig et tilstrækkeligt niveau

Ferskvandsressourcer

I de fleste af de lande, for hvilke der findes data, er indvindingen af overfladevand blevet stabiliseret. Indvinding af grundvand ligger fortsat på et høj niveau eller er ikke bæredygtigt i nogen lande. Den store variation i niveauer mellem de enkelte lande kan tilskrives geoklimatiske forhold samt den relative betydning af specifikke erhvervssektorer, f.eks. turisme og landbrug i visse europæiske regioner.

Ferskvandskvaliteten er stigende i floder, og udledningsprocenterne er stabiliseret

Fra 2000 til 2008 er koncentrationen af biologisk nedbrydelige organiske stoffer og andre forurenende næringsstoffer i floder/vandløb faldet i Europa som helhed⁹, hvilket tyder på en klar forbedring af ferskvandskvaliteten. Direktivet om husholdningsspildevand og vanddirektivet hører til de væsentligste katalysatorer for denne positive tendens.

Marine økosystemer

EU-15's fiskerflåde målt som fartøjernes samlede motoreffekt er løbende blevet reduceret for at nå målet om, at fiskekapaciteten skal modsvare de tilgængelige bestande. Samtidig er teknologien og fiskeeffektiviteten imidlertid blevet forbedret, således at den generelle fiskekapacitet ikke er faldet.

Selv om fiskerflåden er blevet reduceret, er fiskekapaciteten ikke faldet

Arealudnyttelse

Agerjord og delvise naturområder fortsatte med at blive inddraget til arealudnyttelse mellem 2000 og 2006. Den største stigning er sket i forhold til minedrift, losse- og byggepladser, efterfulgt af transportnetværk. Fragmenteringen af økosystemer, der fandt sted i forbindelse med sådanne omfattende lineære strukturer, sætter biodiversitet under stort pres.

Arealer med naturområder fortsætter med at blive bebygget

Mellem 2000 og 2010 steg skovfældning en smule, mens der var et betydeligt fald i tilvæksten. Dette har medført en betydelig stigning i skovens udnyttelsesgrad (forholdet mellem fældning og tilvækst). Ikke desto mindre er høsten af træ fortsat bæredygtig.

Skovning er fortsat bæredygtig

Globalt partnerskab

Det samlede billede, som indikatorerne i temaet globalt partnerskab fremviser, er temmelig positivt. De fleste af indikatorerne har vist en positiv tendens siden 2000, navnlig indikatorerne for handelsstrømme, finansiering af bæredygtig udvikling og forvaltning af naturressourcer. EU er imidlertid ikke på ret kurs med hensyn til nøgleindikatoren, der måler andelen af bruttonationalindkomsten, som anvendes til officiel bistand til udviklingslande. Desuden udviklede mange indikatorer sig negativt i perioden fra 2007 til 2009, sideløbende med den globale økonomiske krise.

⁹ Indikatoren er paneuropæisk, idet den omfatter både medlemsstater og ikke-medlemsstater.

Tabel 11: Vurdering af ændringer i temaet globalt partnerskab (EU-27, fra 2000)

Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3
☁ Offentlig udviklingsbistand	☀ Import fra udviklingslande	Globalisering af handel
		☀ Andel af import fra mindst udviklede lande ☀ Tilskud til landbruget i EU
	☀ Finansiering til udviklingslande (*)	Finansiering til bæredygtig udvikling
		☀ Andel af udenlandske direkte investeringer i lavindkomstlande (**) ☀ Andel af offentlig udviklingsbistand til lavindkomstlande (*) ☀ Andel af ubunden bistand (*) ☀ Bistand til social infrastruktur og sociale tjenesteydelser (*) : Bistand til gældssanering
: CO ₂ -emissioner pr. indbygger		Global ressourcestyring
		☀ Bistand til vandforsyning og sanitet (*)

(*) EU-15.

(**) EU's DAC-medlemmer.

Nøgleindikator

Den andel af bruttonationalindkomsten (BNI), som anvendes til offentlig udviklingsbistand til udviklingslande, steg kun en smule mellem 2005 og 2010. EU har derfor ikke opnået sit foreløbige mål på 0,56 % i 2010. EU er heller ikke på ret kurs med hensyn til at opnå målet om at anvende 0,7 % af BNI til offentlig udviklingsbistand senest i 2015.

EU har ikke nået sit mål for offentlig udviklingsbistand på 0,56 % af BNI i 2010

Globalisering af handel

Udviklingslandenes andel af EU's import steg mellem 2000 og 2010. Der var en afbrydelse af denne tendens i 2009, der afspejler den globale økonomiske krise. Importen fra de mindst udviklede lande udviklede sig i overensstemmelse med EU's mål om at øge deres andel, men er generelt fortsat lav. Den EU-landbrugsstøtte, der er klassificeret som handelsfordrejende af Verdenssundhedsorganisationen (WTO), faldt med mere end to tredjedele mellem 2000 og 2007.

Importen fra udviklingslande steg

Finansiering til bæredygtig udvikling

Generelt stillede EU-15 flere midler til rådighed til udviklingslande i 2009 end i 2000, hvilket afspejler den generelle tendens blandt donorlandene. Der var gjort moderate fremskridt med hensyn til at øge lavindkomstlandenes andel af direkte udenlandske investeringer og udviklingsbistand. Den globale økonomiske krise førte imidlertid til et fald i de finansielle strømme mellem 2007 og 2008. De fleste indikatorer havde i 2009 endnu ikke genvundet deres niveau for 2007. Der blev afsat mindre udviklingsbistand til gældssanering i 2009 end i 2000.

Generelt steg EU-15-landenes finansiering til udvikling, men den økonomiske krise havde negative virkninger

Global ressourcestyring

Indikatorerne for global ressourcestyring viste positive tendenser. Forskellen i CO₂-emissioner pr. indbygger i EU og udviklingslandene er blevet mindre, men

Forskellen mellem CO₂-emissioner

er fortsat betydelig. Denne indsnævring skyldtes en stigning i CO₂-emissionerne i visse udviklingslande og et fald i EU. Bistand til vandforsyning og sanitet steg betydeligt mellem 2000 og 2009.

fra EU og fra udviklingslande indsnævres

God forvaltningsskik

De tendenser, som er observeret inden for temaet god forvaltningsskik siden 2000, har været blandede. Der har været positive tendenser med hensyn til overtrædelsessager og tilgængeligheden og anvendelsen af e-forvaltning. Desuden har gennemførelsen af EU-lovgivning ligget over målet. Der har imidlertid været negative tendenser med hensyn til vælgerdeltagelsen i nationale parlamentsvalg, som generelt er faldende. Endvidere viser tendenserne i forholdet mellem miljø- og arbejdsmarkedsafgifter, at der ikke er sket et generelt skift i retning af, at miljøafgifter udgør en højere andel af de samlede skatteindtægter.

Tabel 12: Vurdering af ændringer i temaet god forvaltningsskik (EU-27, fra 2000)

Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3
	Sammenhæng mellem politiske initiativer og effektivitet	
 (*) Overtrædelsessager	:	 Borgernes tillid til EU's institutioner
		 Gennemførelse af fællesskabslovgivningen (*)
	Åbenhed og deltagelse	
 Vælgerdeltagelse		 Tilgængelighed af e-forvaltning (*)
		 Anvendelse af e-forvaltning (**)
	Økonomiske instrumenter	
 Miljøafgifter i forhold til arbejdsmarkedsafgifter		

(*) Fra 2007.

(**) Fra 2005.

Sammenhæng mellem politiske initiativer og effektivitet

I 2009 sagde halvdelen af borgerne i EU, at de havde tillid til Europa-Parlamentet, som dermed er den af EU's store institutioner, borgerne havde mest tillid til. Færre borgere tilkendegav, at de havde tillid til Kommissionen og Det Europæiske Råd.

*Europa-Parlamentet er den af de vigtige EU-institutioner, der er mest tillid til
Fald i antallet af nye overtrædelsessager og gennemførelse af EU-lovgivningen over det fastsatte mål*

Mellem 2007 og 2009 faldt antallet af nye overtrædelsessager i EU betydeligt fra 212 til 142. Det skyldtes primært reduktioner på to politiske områder: Det indre marked og retlige og indre anliggender. Der var imidlertid betydelige forskelle mellem forskellige politiksektorer.

I 2001 fastsatte Det Europæiske Råd et mål på 98,5 % for de nationale myndigheders gennemførelse af EU-lovgivningen. Selv om den samlede procentsats i 2009 lå en smule over målet på 98,5 %, viste flere politiksektorer lavere gennemførelsesprocenter.

Åbenhed og deltagelse

Vælgerdeltagelsen ved de nationale parlamentsvalg steg som helhed en smule i EU mellem 2000 og 2010. Generelt har der været en større deltagelse ved de nationale valg end ved valgene til Europa-Parlamentet.

Et lille fald i vælgerdeltagelsen ved de nationale valg

Tilgængeligheden af e-forvaltning i forbindelse med grundlæggende offentlige tjenester er omfattende i EU og har været støt stigende siden 2002, og den enkelte borgers anvendelse af e-forvaltning er steget mellem 2005 og 2010. Der

Tilgængeligheden og anvendelsen af e-forvaltning er

eksisterer imidlertid betydelige forskelle medlemsstaterne imellem.

øget

Økonomiske instrumenter

Der skete et skifte fra miljø- til arbejdsmarkedsafgifter i EU mellem 2000 og 2009. Dette er ikke i tråd med målsætningen i EU's strategi for bæredygtig udvikling om at flytte afgifter fra arbejdsmarkedet til ressource- og energiforbrug og/eller forurening.

Forholdet mellem miljø- og arbejdsmarkedsafgifter er faldet